

UiT Norges arktiske universitet

Fysiofondet | Fond til etter- og videreutdanning
av fysioterapeuter

Lek som terapeutisk virkemiddel i barnefysioterapi

Med fokus på sanse-motorisk lek i alderen 0-3 år

Ragnhild B. Håkstad

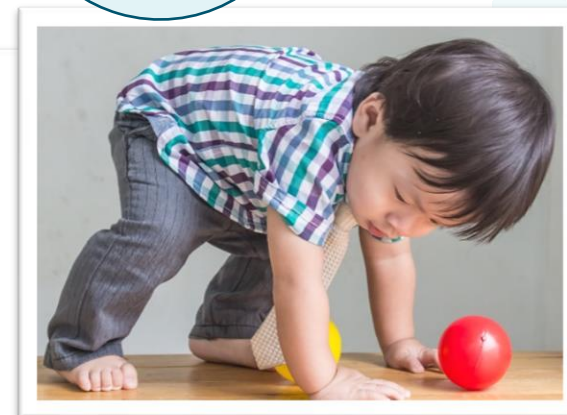
PhD, PT, Spesialist i barne- og ungdomsfysioterapi MNFF

E-post: ragnhild.hakstad@uit.no

Disposisjon

- Lek sett fra ulike teoretiske perspektiver
- Lek og barn med funksjonsnedsettelse
- Lek som terapeutisk virkemiddel i barnefysioterapi
 - Enaktiv terapeutisk sanse-motorisk lek

- Når foreldre har opplevelse av at lek ikke er trening
- Dilemma lek kontra målrettet lek og trening
- Blir leken bredspektret nok til å ivareta treningsaspektet?
- Hva med intensitet?

The right to play

Hvorfor leker barn?

“Ka anna skal dæm gjøre?”

“Det e jo det eneste dæm kan!”

Lek er fysisk eller psykisk aktivitet som ikke synes å ha noe (eksplisitt) mål utover seg selv.
(Store norske leksikon)

Hva er lek?

Attunement Play

Body Play and movement

Object Play

Social Play

Imaginative and Pretend Play

Storytelling – Narrative Play

Creative Play

*“The **play driven pleasures** associated with exploratory body movements, rhythmic early speech (moving vocal cords), locomotor and rotational activity – are **done for their own sake; pleasurable, and intrinsically playful.** They sculpt the brain, and ready the player for the unexpected and unusual.”*

Hva er lek?

Lek = Læring og utvikling?

Mon tro hva kan jeg gjøre med denne...

“Forskeren”

Den skal vel på her vil jeg tro...

Assimilasjon

De må jo være i riktig rekkefølge!

Akkommodasjon

Play is the answer to the question, «How does anything new come about?»

Jean Piaget

Lek = læring og utvikling?

Kreativitet

Glede

Fantasi

Motivasjon

Improvisasjon

Repetisjon

Variasjon

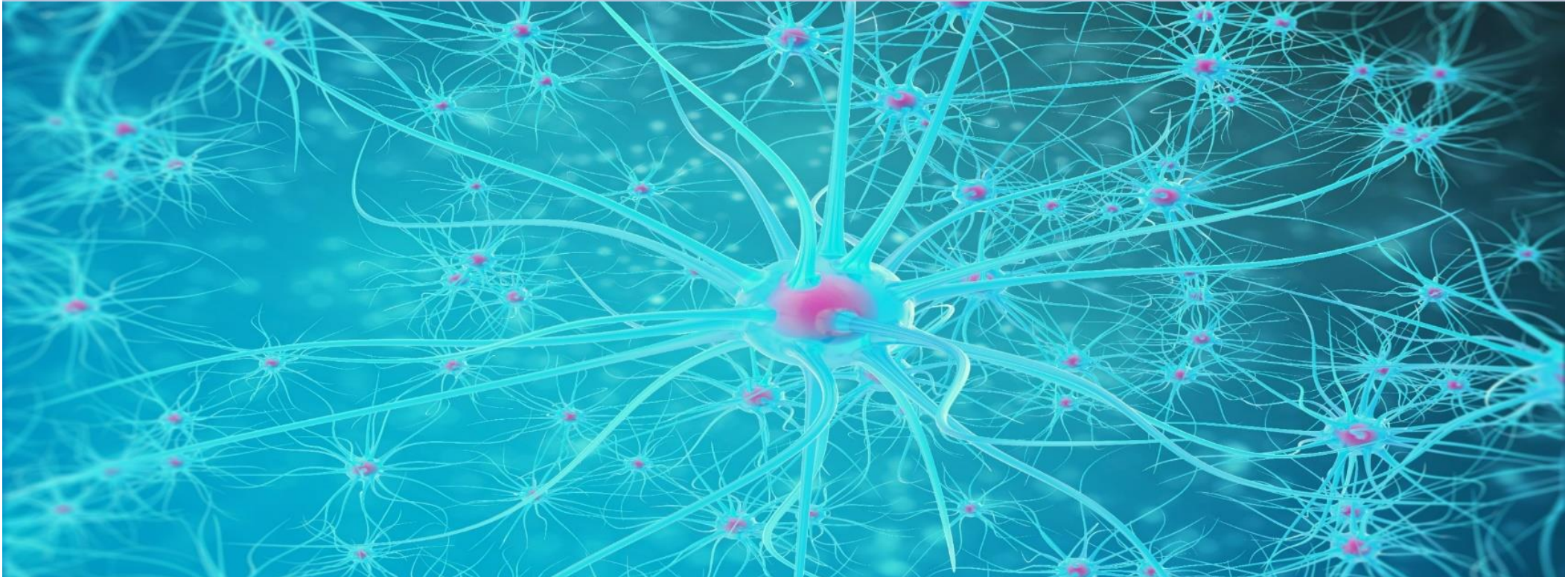
Lekens opplevelses- og følelses- dimensjoner

<p><i>Learning through play means trying things this way and that, staying loose, changing your perspective, and trying the intuitive instead of the logical.</i></p> <p>Stuart Brown, M.D. Contemporary American psychiatrist</p>	<p><i>A child loves his play, not because it's easy, but because it's hard.</i></p> <p>Benjamin Spock American pediatrician 1903–1998</p>	<p><i>Play grows from our sense of freedom, it produces strength and skill for the players, stimulates the imagination, and encourages agility and self-confidence.</i></p> <p>Joseph W. Meeker Contemporary American human ecologist</p>
--	---	---

	Anticipation	Surprise	Pleasure	Understanding	Strength	Poise
interest	appreciation	satisfaction	tolerance	stamina	dignity	
openness	awakening	buoyancy	empathy	vitality	grace	
readiness	stimulation	gratification	knowledge	devotion	composure	
expectation	excitement	joy	skill	ingenuity	ease	
curiosity	discovery	happiness	insight	wit	contentment	
desire	arousal	delight	mutuality	drive	fulfillment	
exuberance	thrill	glee	sensitivity	passion	spontaneity	
wonderment	astonishment	fun	mastery	creativity	balance	

Et nevrovitenskapelig blikk på lek

“Humans are born with more going for them than they will ever have again”
(Sutton-Smith, 1997)

“Når barnet leger, tændes og aktiveres en række gener, som udbygger hjernens dendrittsystem. Det utvider igen selve læringspotentialiet.”
(Sommer, 2020)

Et nevrovitenskapelig blikk på lek

Bevegelseslek = læring om seg selv?

“Movement is there prior to the I that is moving.”

I move

I do

I can

*“What emerges dynamically in learning to move oneself is **an I that moves** and an expanding repertoire of **«I cans»**.”*

Bevegelseslek = læring om seg selv og verden?

*“In the course of **learning their bodies and learning to move themselves**, infants and children engage in all sorts of movement. (...) they are likely exploring the world through movement and **having a great time playing around** with their own movement possibilities and the movement possibilities of objects in their surrounding world. It’s a time of **exploration, discovery**, and often just plain **fun** as well as one filled with **wonder and surprise.**”*

Lek = å teste grenser?

“Infants spend most of each trial right at the edge of the precipice.”
(Adolph, <https://www.youtube.com/watch?v=WanGt1G6ScA>)

Lek = læring om seg selv og verden

“In discovering ourselves in movement and in turn expanding our kinetic repertoire of “I cans,” we embark on a lifelong journey of sense-making”

(Sheets-Johnstone, 2011)

Experiencing

Experimenting

Becoming the I that moves

(Sheets-Johnstone, 2011)

Lek = selvrealisering

Foto: Privat

“It makes them aware of what their bodies and minds can (and cannot) do and sets them on the way to developing new capabilities.”

(Henricks, 2008)

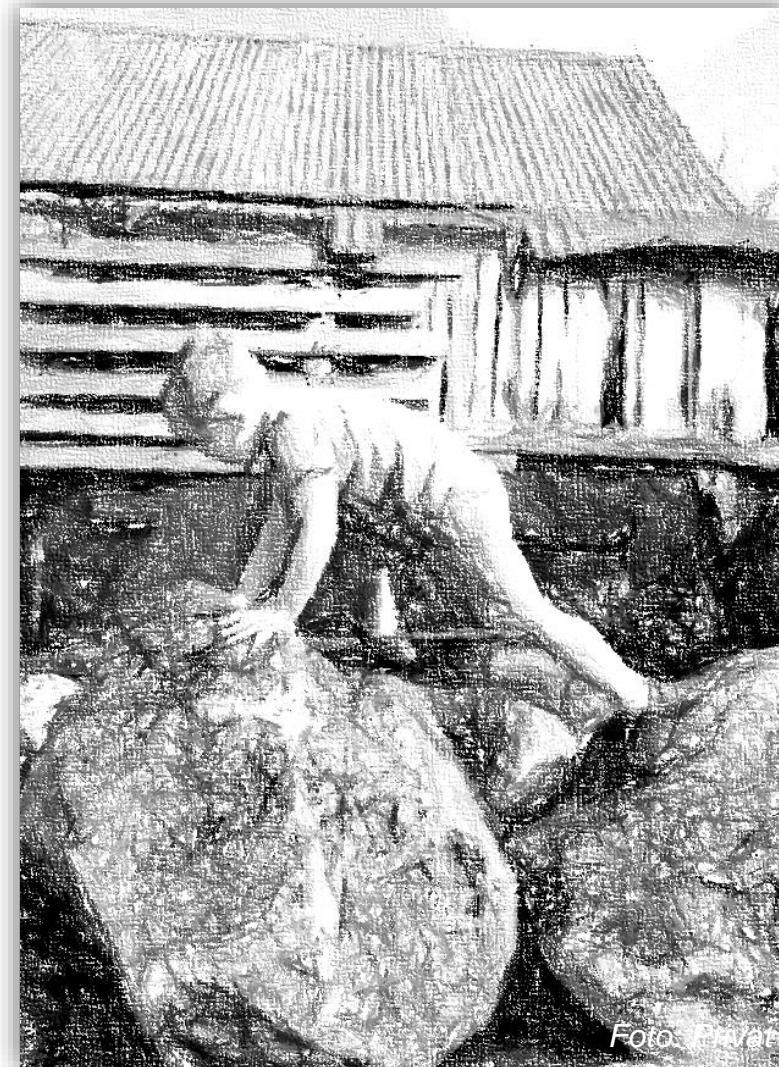

Foto: Privat

Lek og selvrealisering hos barn med funksjonsnedsettelse

*“Some individuals can be so disadvantaged physically and emotionally as to have these capabilities threatened profoundly, perhaps irretrievably.”
(Henricks, 2015)*

Hva er jeg i stand til å utrette?
Hva er for vanskelig/ utenfor rekkevidde?
Hvor ofte lykkes barnet?
Hva lærer barnet gjennom stadig å feile?

Lek og selvrealisering hos barn med funksjonsnedsettelse

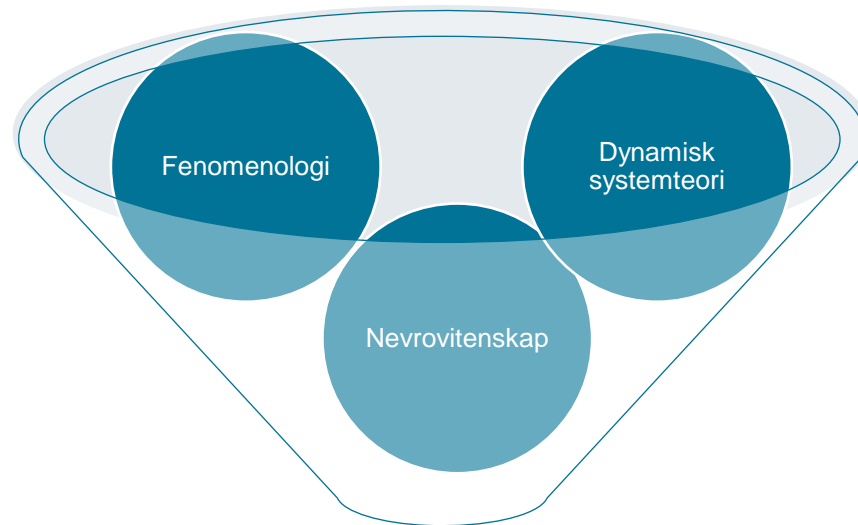

*“Children often spoke about how their **disability was made more apparent during play activities.**”*

*“It appears that **being like everyone else in play** can be a way in which children develop their **identity and sense of self.**”*

Et enaktivt blick på lek

«Cognition as embodied action»

Sense-making - Experience - Emergence - Autonomy - Embodiment

Et enaktivt blikk på lek

Sense-making - Experience - Emergence - Autonomy - Embodiment

«Participatory sense-making» = å skape mening gjennom deltagelse og samhandling

Samarbeid er:

- En ramme for og kilde til utvikling.
- En læringsprosess om seg selv i møte med andre.
- En ferdighet som barnet tilegner seg og videreutvikler.

Lek og voksenstyring

Cues = affordances for play

- Hvordan opplever barnet situasjonen?
- Hva byr omgivelsene på?
- Hva byr samhandlingspartneren på?

Voksne må ko-konstruere leken sammen med barnet.

*“If adults do not **follow the child's lead**, it is possible that the meaning of the play experience (...) will be very different to a typically developing child who has not needed the support of an adult.”*

Lek og barn med funksjonsnedsettelse

- Leker mindre med objekter
- Initierer sjeldnere til lek
- Responderer annerledes i samspill og samhandling
- Har vansker med felles oppmerksomhet
- Har mer repeterende lek

Lek og barn med funksjonsnedsettelse

- Har behov for mer strukturert lek.
- Har nytte av at voksne involverer seg i leken.
- Tilrettelegging kan gi økt oppmerksomhet og engasjement.
- Samarbeidslek fremmer kommunikasjon, kognisjon og sosial utvikling.

Spørsmål eller kommentarer så langt ?

Lek som terapeutisk virkemiddel i barnefysioterapi

Hvordan fremmer og bruker fysioterapeuter barnets sanse-motoriske lek for å oppnå terapeutiske mål?

Enaktiv teori:

Terapeutisk sanse-motorisk lek som meningsskaping samarbeid, utforskning og læring

Lek som terapeutisk virkemiddel

Når samarbeidet lykkes

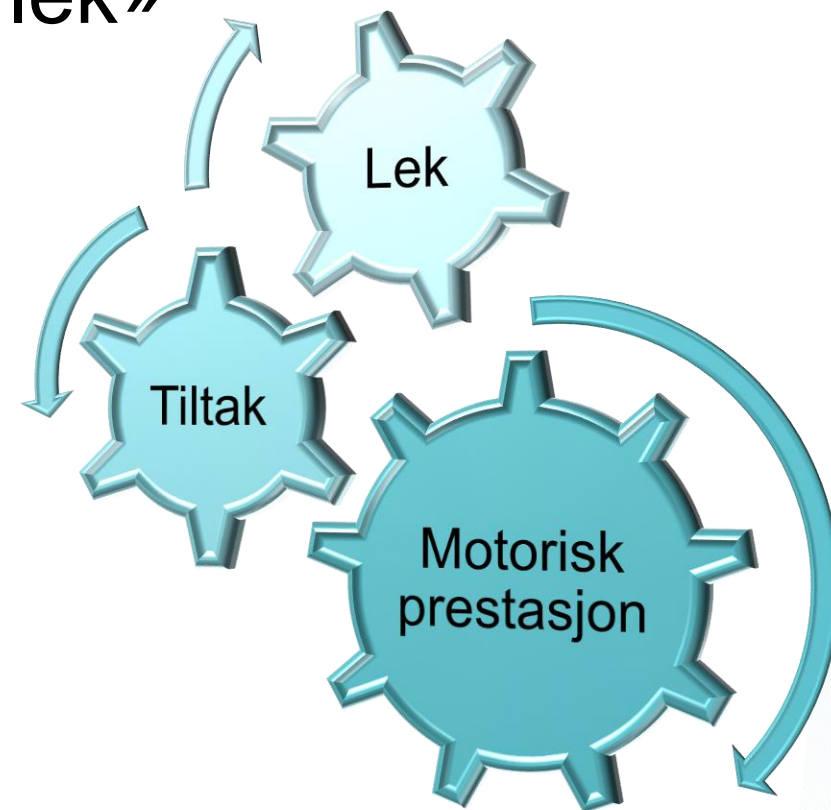
Mål for timen: økt utholdenhet/ bedre funksjon i mageleie

«*Dette er ny rekord i mageleie*»

Lek som terapeutisk virkemiddel

«Enaktiv, terapeutisk sansemotorisk lek»

- Ta leken på alvor.
- Følg barnets intensjon, oppmerksomhet og motivasjon.
- La samspillet med barnet lede vei.
- Innarbeid terapeutiske tiltak uten å forstyrre leken.
- Fokuser på barnets spesifikke vansker.
- Gi akkurat passe store utfordringer.
- Bidra til at barnet oppnår sitt mål i leken.

Lek som terapeutisk virkemiddel i barnefysioterapi

Hvordan forstår, integrerer og bruker fysioterapeuter sanse-motorisk lek i sitt arbeid med barn 0-3 år og deres omsorgspersoner?

Lek som terapeutisk virkemiddel i barnefysioterapi

Datainnsamling

- Deltagere:
 - 15 fysioterapeuter
 - 7 i Norge
 - 8 i USA
 - 30 barn
 - 2 (en med 1, en med 3) barn per terapeut
- Datamateriale:
 - 29 video observasjoner av behandlingstimer.
 - 15 intervju med fysioterapeutene
 - Ser på video-klipp fra behandling

Hvem er fysioterapeutene?

- Arbeidserfaring
 - Fra 3-30 år
 - 8 har mer enn 20 års erfaring
 - 1 har mindre enn 5 års erfaring
- Utdanning/ fagbakgrunn
 - Alle har kurs/ videreutdanning i barnefysioterapi
 - 4 med etterutdanning i barnefysioterapi (universitet/ høgskole)
 - 1 har Vojta bakgrunn
 - 1 med Bobath/NDT bakgrunn
 - 1 med psykodrama utdanning i tillegg
- Ansatt i kommunehelsetjeneste/ habiliteringsinstitusjon (Norge)
- Early intervention services (USA)

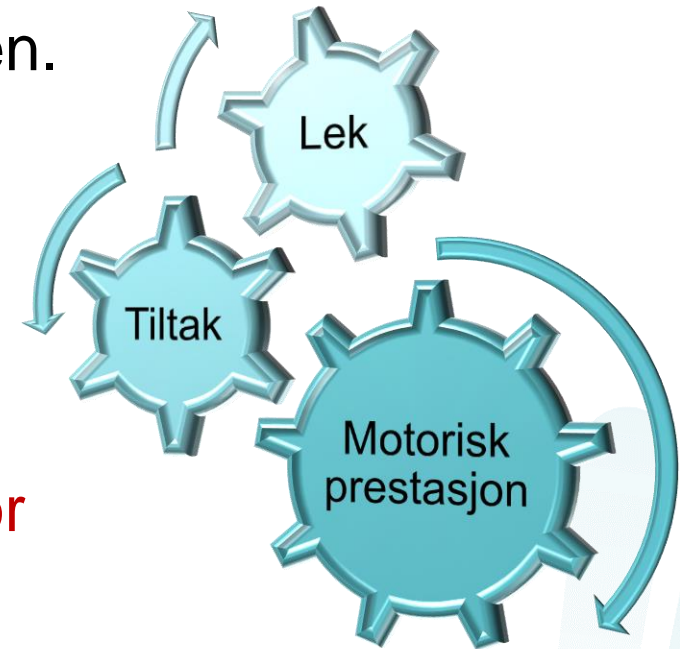
Hvem er barna?

- Alder
 - 4 mnd – 3 år
 - 17 barn 0- 18 mnd
 - 13 barn 18 mnd – 3 år
- Diagnose/ funksjonsnivå
 - Motorisk forsinkelse
 - Asymmetri/ torticollis
 - CP
 - Spina bifida
 - Down syndrom
 - Andre syndromtilstander

Lek som terapeutisk virkemiddel

- Ta leken på alvor og bidra til at barnet oppnår sine mål i den.
- Følg barnets intensjon, oppmerksomhet og motivasjon.
- Innarbeid terapeutiske tiltak uten å forstyrre leken.
- Fokuser på barnets spesifikke vansker.
- Gi utfordringer! Men de må være akkurat passe store.
- Vær tålmodig, bruk og skap tid til å la leken utspille seg.
- Finn frem til en god flyt i samspillet og la det bli styrende for hva som skjer.
- Skap en god balanse mellom barn- og voksenstyring.
- Vær i kroppslig samspill og bruk håndtering for å fremme hensiktsmessige, egenproduserte bevegelser hos barnet.
- Vis og la foreldre ta del i det lekende samspillet med barnet, hjelp dem å oppdage hvordan de kan jobbe med barnet selv.

Lek som terapeutisk virkemiddel

Hvordan **forstår**, **integrerer** og **braker** fysioterapeuter sanse-motorisk lek i sitt arbeid med barn 0-3 år og deres **omsorgspersoner**?

- Lek er det (eneste) som engasjerer barnet
- Lek er den naturlige rammen for behandling
- Lek kan integreres med terapeutiske tiltak – og omvendt
- Leken må individualiseres og ko-konstrueres sammen med barnet
- Lek kan gi økt spesifisitet og intensitet i treningen
 - Lek skaper nye bevegelsesmuligheter

Begrensninger i datamaterialet

Hvordan **forstår**, **integrerer** og **braker** fysioterapeuter sanse-motorisk lek i sitt arbeid med barn 0-3 år og deres **omsorgspersoner**?

Vi har i liten grad sett:

- Barna i samspill med andre barn.
- Involvering av foreldre/ nærpersoner i behandlingen.

Prosjektet undersøker lek i en vestlig kontekst.

- Hvordan brukes lek i fysioterapi andre kulturelle kontekster?

Takk til alle som bidrar i arbeidet!

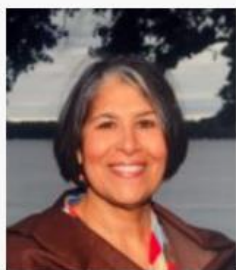
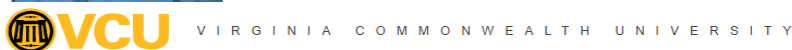

UiT Norges arktiske universitet

Stacey Dusing, Ph.D., PT

PROFESSOR, DIRECTOR OF MOTOR DEVELOPMENT LAB

Gay L. Girolami

Clinical Professor, Physical Therapy
Director of Professional Education, Physical Therapy

Hanne De Jaegher

IAS-Research Centre for Life, Mind, and Society,
Department of Logic and Philosophy of Science,
University of the Basque Country (UPV/EHU), San
Sebastián, ES

GUNN KRISTIN ØBERG

Prodekan utdanning
Institutt for helse- og omsorgsfag

CATHARINA ELISABETH ARFWEDSON
WANG

Leder av forskningsgruppe for klinisk psykologi, og daglig leder av Psykhjelpen
Institutt for psykologi

Bruker representanter:

Tor Ketil Håglund (fysioterapeut Tromsø kommune)

Line Lyngedal (fysioterapeut UNN Tromsø)

Grete S. Åsvang (foreldre representant)

Jill Hege Solstrand (foreldre representant)

Spørsmål eller kommentarer?

- Når foreldre har opplevelse av at lek ikke er trening
- Dilemma lek kontra målrettet lek og trening
- Blir leken bredspektret nok til å ivareta treningsaspektet?
- Hva med intensitet?

Takk for oppmerksomheten!

Referanser

- Childress, D. C. (2011). Play behaviors of parents and their young children with disabilities. *Topics in Early Childhood Special Education, 31*(2), 112-120.
- De Jaegher H, Di Paolo EA. Participatory sense-making: An enactive approach to social cognition. *Phenomenology and the Cognitive Sciences. 2007;6*(4):485-507.
- Fantasia V, De Jaegher H, Fasulo A. We can work it out: An enactive look at cooperation. *Frontiers in Psychology. 2014;5*.
- Graham, N., Nye, C., Mandy, A., Clarke, C., & Morriss-Roberts, C. (2017). The meaning of play for children and young people with physical disabilities: A systematic thematic synthesis. *Child: care, health and development.*
- Henricks, T. (2008). *The nature of play: an overview*. [1]. *American Journal of Play, 1*(2).
- Henricks, T. (2015). Play as experience. *American Journal of Play, 8*(1).
- Håkstad, R. B., Obstfelder, A., & Øberg, G. K. (2017). Let's play! An observational study of primary care physical therapy with preterm infants aged 3–14 months. *Infant Behavior and Development, 46*, 115-123.
- McInnes, K., Howard, J., Miles, G., & Crowley, K. (2011). Differences in practitioners' understanding of play and how this influences pedagogy and children's perceptions of play. *Early Years, 31*(2), 121-133.
- Sheets-Johnstone, M. (2011). *The Primacy of Movement: Expanded second edition* (2nd ed.). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Sommer, D. (2020). *Leg: en ny forståelse*. Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Sutton-Smith, B. (1997). *The ambiguity of play*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.
- Varela, F. J., Thompson, E., & Rosch, E. (1991). *The embodied mind: cognitive science and human experience*. Cambridge, Mass: MIT Press.

- Foto: Colourbox og Mostphotos hvis ikke annet er angitt.